

debat, imò aliquando in Aprili inchoabatur, ut alibi diximus.

Ibi: *Hinc apertissime deducitur.*

37 Hoc extra dubium esse videtur, quia Rex Alfonso minimè usus est circa eram dilavii Chronologia Hebraica, nec quoad annos, cum Romanos se observasse testetur; nec quoad dies, siquidem Hebraei annos à Febuario non auspicabantur: potuit tamen amplecti opinionem sententium, cataclysmum sub Janvarium cepisse, propter utriusque mensis proximitatem, de quo jam supra, n. 34.

Ad Num. 5.

38 De era Nabuchodonosoris videndi Torniell. in *annal. anno 3429. n. 1. & 2.* Carrill. in *Annal. anno 3411.* ubi quod regnavit 44. annis, habuit successorem filium Evilmorodac, & post hunc subrogatus est Balthasar. Salian. *tom. 4. anno mundi 3429. ante Christum 624. n. 7.* qui juxta suum computum hoc anno regni gubernaculum suscepisse Nabuchodonosorem asserit, licet alii renitentur. Admissa hac supputatione, annis ante Christum si jungantur 1252. qui lapsi sunt à natali Domini ad regnum Alfonso, sunt 1876. anni ab initio regni Nabuchodonosoris ad exordium principatus Alfonso, qui in *prefat. Partitarum 1998.* annos ac 9c. dies enumerat, & D. Covar. 1866. supputat, qui à Saliani & nostro computo decem annis duntaxat discrepat, Alfonso verò ab illo 132. annis, à nobis 122. differt. Nota duplicem fuisse Nabuchodonosorem: minor autem regnare cepit in Babylonia anno mundi 3408. junior verò 3429. (de quo hic est sermo.) Torniell. *anno 3408. n. 1. & anno 3429. n. 1. & 2.*

Verf. Ex Philippo denique.

39 Ait Alfonso se in regno Castellæ, ac Legionis successisse anno à Philippo Macedonum Rege 1564. ac 24. diebus: quò loci errorem subesse D. Covar. demonstrat. De Philippo agunt Genebrard. in *Chron. anno 3526.* Carrill. *anno 3649.* Torniell. *anno 3694.* Salian. *ead. anno, n. 1.* Diodor. *lib. 16.* Justin. *lib. 7 & 8.* Theat. *vite humanæ lib. B. pag. 134.* Regnavit 24. annis, & filium Alexandrum Magnum successorem reliquit, ut præfati tradunt. Sed juxta Saliani Chronologiam à principio regni Philippi ad Regem Alfonso præteriere 1611. anni: 359. ad Christum natum, & à natali Christi ad Alfonso 1252. qui juncti præfata summa efficiunt, scilicet 1611. atque ita ab Alfonso supputatione hæc differt annis 47. qui excessus non omnino erroris, sed varietati opinionum quoad Chronologiam tribui potest. Notat Gregor. Lop. in *d. prefat. num. 26.* Græcos non numerasse annos à principatu Philippi, sed à Ludo Herculo per Olympiades, quæ ceperunt ad annorum supputationem ab anno mundi 3278. ante Christum 775. quo Iphitus Elæorum Rex Herculeos Ludos instauravit, ut tradit Salian. *eadem anno, n. 4. & 9.* cum aliis, de quo supra, n. 27. & lib. 1. cap. 12. n. 3.

Ad Num. 6.

40 De Alexandro Magno, qui patri Philippo substitutus est in Macedonum monarchia, differunt Diodor. *lib. 17.* Sabell. *lib. 6. emead. 4.* Genebrard.

lib. 2. anno 3690. & 3785. Carrill. *anno 3681.* Torniell. *Annal. anno 3718. n. 3. & anno 3730.* Scaliger. *de emendat. tempor. lib. 5. cap. qui titulus est. De Theob. amorum Philippi, & mortis Alexandri.* Salian. *ead. anno, num. 1.* Theat. *vite human. ubi proxime, verf. Alexander,* secundum quos Alexander duodecimo regni anno extinctus est veneno. Quoad temporis supputationem ex Torniello, & Saliano ab Alexandro ad Christum numerantur anni 335. qui adnumeratis 1252. usque ad Alfonso, faciunt 1587. annos, qui intercesserunt inter Alexandri & Alfonso initia, qui in *d. prefat. 1562.* recenser, & sic à Saliano discedit annis 25. D. Covar. duobus annis dissentit. Errorem autem irrepsisse in his supputationibus Philippi & Alexandri, evidenter constat, quod D. Covar. *verf. præcedenti* adnotavit; nam duo anni duntaxat imperio Philippi tribuuntur, qui secundum opinionem communiter receptata 24. annis est Macedonibus dominatus, sicut præmissimus.

Verf. Era verò Cesaris.

Era Cesaris incepit à tempore, quo Cesar Augustus, censu excogitato, primò univèrsam orbem describi jussit. Greg. Lop. in *dict. prefat. gloss. 27.* quam erà Christianà priorem fuisse ex aliis supra præmissi *lib. 1. c. 12. n. 12.* de quo tamen consulere oportet Sebastian. Covar. in *suo Theat. ling. Castell. verb. Era,* Carrill. *Annal. anno ab Urb. condita 712. fol. 45.* ubi plures hæc nullum errorem D. Covar. agnoscit, quia dicitur 1289. annos præterire præter 150. dies ab Incarnatione Domini ad principatum Alfonso. Quoad annos communiter Historiographi tradunt Alfonso Ferdinando successisse anno Christi 1252. ut assertum est supra, n. 8. Sed unius anni differentia errori adscribenda non est, quia Scriptores aliqui annos inceptos pro completis adnumerant, alii non utique, quod advertit Torniell. in *prefat. Annal.* Quoad dies, cum receptum sit Ferdinandum obiisse die 30. Maii, & die sequenti Alfonso successisse, sicut *d. n. 8.* præfati sumus, patet annum fuisse inchoatum à die prima Janvarii, à qua Julianus incipit annum. Salian. *tom. 4. anno 3278. n. 2.* de quo supra, n. 12. Sed adhuc unus dies, aut duo supersunt, in quibus error consistere potest.

Ad Num. 7.

Arabum initium adscribunt anno Christi 630. 42 Card. Baron. *Annal. ead. anno,* & ibi Spondan. in *Epitom. tom. 2.* Carrill. *Annal. anno 629. & 630.* ubi ait, Mahometum ortum fuisse anno 580. & decessisse anno 629. Greg. Lop. *d. prefat. gloss. 29.* annos Arabum auspiciatur ab anno 626. & Mahometu perisse ait anno 632. Genebr. in *Chron. lib. 3. pag. 476.* Theat. *vite hum. lib. M. pag. 183.* apud quos Mahometes ortus est anno 592. obiit ex ægritudine anno 632. ætatis suæ 40. regni Arabum 10. cui successus est Abumacur, & facta supputatione secundum Genebrardum Arabes ceperunt anno 622. de quo supra, *hoc lib. cap. 9. n. 3.* Cedren. in *Chronograph. Diacon. lib. 18. ver. Romanar. Gualt. in Chron. sac. 7. pag. 531. & 539.* Blond. *decade 1. lib. 6.* Vincent. in *Spec. lib. 24. cap. 4.* & alii, quos dedimus *d. num. 3.* Cum ergo circa annos Arabum tanta reperiat diversitas, sicut adnotatur in Theat. *vite hum. ubi proxime,* non est Alfonso de errore in *d. prefat.* arguendus, qui probabilem temporis

temporis rationem amplexus est, sentiens Arabum regnum exortum anno Christi 622. quæ Genebrardi & aliorum sententia est, & à D. Covar. probatur.

SUMMARIUM.

- 1 Etymon verbi Festum.
- 2 Divisio dierum apud Romanos.
- 3 Qui sint festi Christianorum, & quare observentur.
- 4 Patres Ecclesia studuerunt, ut superstitiones Gentilium ceremonias in ritus sacros verterent.
- 4 De Sabbati sanctificatione apud Hebraeos.
- 6 Præceptum de sanctificatione Sabbato quando Judæis injunctum, & de stricta ejus festi observantia.
- 7 Verbum Sabbatum quid significet, & de ejus etymologia.
- 10 Hebraei qualiter dies hebdomade nominarunt.
- 11 Usus vocandi ferias dies septimana quando in Ecclesia introduci ceperit.
- 12 Sabbatum secundo-primum quid sit apud Evangelistam.
- 13 Tertium Decalogi præceptum an negativum, vel affirmativum.
- 14 Fuit ex parte ceremoniale, & ex parte morale.
- 15 Præcepta moralia ad jus naturale spectant, sicut omnia Decalogi.
- 16 Omnis creatura rationalis solo natura lumine Deum ut natura auctorem agnoscit.
- 17 Tenemur jure naturali unum Deum actibus externis colere.
- 18 Eodem jure tempus ad talem cultum exhibendum debet designari.
- 19 Gentiles idola ut veros deos venerantur.
- 20 Festorum observatio est de jure Divino Evangelico.
- 21 De intellectu capitis Licet, de feriis.
- 22 Nulla potestas humana tollere potest cultum Deo debitum.
- 23 Quid valeat Pontifex circa festorum observantiam immutare.
- 24 Pontifex in præceptis natura & legis Evangelica nequit dispensare.
- 25 De diei Dominica observatione ac prerogativis.
- 28 Dies, quam Dominicam Christiani dicunt, prima Sabbati à Judæis vocabatur.
- 29 De institutione, seu sanctificatione diei Dominice.
- 30 De libro B. Justinii, cujus inscriptio est, 156. quæstiones.
- 31 Mos est antiquissimus in Ecclesia, ut in quibusdam solemnitatibus stantes oremus.
- 32 Diei Dominica observatio an sit de jure Divino.
- 34 An possit Pontifex festivitatem diei Dominice tollere.
- 35 Quid circa idem valeat consuetudo.
- 36 Utrum tempus 24. horarum, quod in diebus festis præscribitur ad observantiam, possit consuetudine restringi.
- 37 De diebus festis Christianorum, remissivè.
- 38 De Paschate Resurrectionis, & Pentecostes.
- 39 Quis possit dies festos instituire.
- 41 Ab Ecclesia primordiis in usu sint instituire festos dies in honorem Sanctorum.

D. de Fariæ Novæ Addit. ad Covar.

- 42 Constantinus Imperator Basilicam construxit B. Petro.
- 43 Anacletus Papa Ecclesiam inadificari præcepit in Vaticano supra corpus B. Petri.
- 44 De festo Sanctorum omnium.
- 46 De divisione festorum Hebraeorum.
- 48 Dies obitus Sanctorum vocamus Natalitia.
- 49 Festivitatum initium & finis juxta consuetudinem loci observari debent.
- 50 De varietate inchoandorum dierum apud Hebraeos, aliasque nationes.
- 51 Qui dies dicatur naturalis, civilis, & artificialis.
- 52 Dies Ecclesiasticus à quo incipiat.
- 53 Intra quod tempus Officium Divinum debeat recitari.
- 54 A qua hora abstinendum est à carnibus illis diebus, quibus illa ab Ecclesia edi vetantur.
- 55 Observantia festivitatum incipit à media nocte.
- 57 Dies à media nocte incipit, & in dimidia nocte sequenti terminatur.
- 58 De vigiliarum usu perantiquo.
- 59 De verbo Statio.
- 60 Vigilia nocturna ad sepulchra Martyrum, ubi femina ac viri conveniebant, in desuetudinem abierunt.
- 61 Romulus venit hominum & mulierum carnis.
- 62 De Clodio, qui habitu muliebri ad sacrificium accessit, cui nullus homo interesse poterat.
- 63 De ludis Bathanalibus.
- 64 Christianis falsè imputabantur multa facinora in vigiliis nocturnis perpetrasse.
- 65 De vetitis nocturnis conventibus Gentilium.
- 66 Quomodo olim in Ecclesia viri à feminis separarentur.
- 68 Sub tertio Decalogi præcepto quid præcipiatur.
- 69 Observatio festorum apud Christianos in quibus consistat.
- 70 Qui actum præceptum lege Divina vel Ecclesiastica exercet in peccato, satisfacit præcepto.
- 71 Non peccat qui in peccato lethali existens die festo animam non expiat Confessione sacramentali, aut actu contritionis.
- 72 Utrum peccans graviter die festo teneatur temporis circumstantiam exprimere in Confessione, & num. 73. 74. & 75.
- 74 Qui actus fieri prohibeantur diebus festis, remissivè.
- 75 Legibus Principum secularium dies festi servari jubentur.
- 77 Præceptum de audiendo sacro diebus festis ad quid obliget.
- 79 Locus D. Thome intelligitur.
- 80 Qui per contemptum peccat die festo, hanc circumstantiam confessario tenetur aperire.

De festorum observatione.

CAPUT XIX.

Festum à feria dicitur, Cornucop. de ling. Latin. col. 38. n. 50. vel à verbo Græco Phaos, quod lucem, aut læticiam significat, quæ in diebus festis esse debet, quibus maximè Deo obsequium tenemur exhibere, juxta illud Psalmi 99. *Jubilate Deo omnis terra, servite Domino in lætitia.* Introite

R. 2 in

in conspectu ejus in exultatione. D. Paul. 2. ad Corinth. c. 9. vers. 7. ubi: *Hilarem datorum diligit Deus.* Hanc etymologiam, ac præcedentem affert Theat. vitæ hum. lit. F. pag. 32. Auctor festorum ipse Deus fuit, qui Sabbatum sanctificavit. Theat. vitæ hum. ubi nuper.

Hæc, quibus D. Covar. exorditur, habentur apud Macrobi. lib. 1. Saturnal. cap. 16. *Festi porro dies, inquit, dividuntur in sacrificia, epulas, ludos, ferias.* Ex quo idem observant Joan. Rosin. de antiquitat. Roman. lib. 4. cap. 3. vers. *Ceterum non omnes, ubi plene de his, Theat. vitæ hum. lit. F. pag. 370.* quod loci de Ethnicorum diebus festis. Cornucop. sup. Apud Romanos totius anni periodus ex Numæ institutione distribuebatur in dies festos, profestos, & intercios, seu endotercios. De festis jam est actum: profesti verò erant, qui hominibus ad administrandam rem privatam, vel publicam concedebantur, ita dicti, quasi procul à cultu & religione numinis divini, quæ in diebus festis exhibebantur. Intercisi dies fuerunt Diis, hominibusque communes; nam in illis licebat horis quibusdam jus dicere, aliis nefas erat. Rosin. & Cornucop. sup. Theat. vitæ hum. ubi proxime, pag. 371. Dies festi alii dicebantur statim, quibus mensis & tempus certum ad eorum celebritatem stabilitum erat: alii à Consulibus, Sacerdotibus, aut Magistratibus indicabantur. Rosin. vers. *Feriarum.* Solemnitas & observatio festorum non solum in sacrificiis, & ludis consistebat, sed etiam in vacatione ab omni opere forensi, ac servili: quare moris erat, ut per præconem futura festa denunciarentur, ne quis illa ex ignorantia laborans violaret: & qui festos dies non observabat, mulctabatur, & porco piaculum dabat, si imprudens operi vetito vacaret, alioquin scienter delinquens expiare nequibat. Cicer. de legib. lib. 2. sic ait: *Feris jurgia amovendo, easque in famulis operibus paratis habendo.* Ac paulò post: *Feriarum, festorumque dierum ratio in liberis requietem habet litium & jurgiorum, in servis operum & laborum, quia compositio anni conferre debet & ad perfectionem operum rusticorum, & ad remissionem animorum.* Macrobi. d. cap. 16. ubi: *Sacerdotes affirmabant ferias populi, quoties iis indictis, conceptusque opus aliquod fieret. Præterea non licebat sacrorum Regem & Flamines videre feris opus fieri. Atque ideo per præconem denunciabant, ne quid tale ageretur, & præcepti negligens mulctabatur. Præter mulctam etiam affirmabant, eum qui talibus diebus imprudens aliquid egisset, porco piaculum dare debere: prudentem expiare non posse Scævola Pontifex alleverabat. Sed Varro negat eum pollui, qui opus vel ad Deos pertinens, sacrorumve causa fecisset, vel aliquid ad urgentem vitæ utilitatem respiciens actitasset. Scævola denique consultus quid feris agi liceret, respondit, id quod prætermisum noceret, quapropter si bos in specum decidisset, eumque paterfamilias, adhibitis operis liberasset, non est visus ferias polluisse, nec ille qui trabem tecti fractam fulciendo ab imminenti vindicavit ruina. Quod adnotant Azor. Institut. Moral. part. 2. lib. 1. cap. 27. in princip. Rosin. d. cap. 3. vers. *Quid porro, cum seq.* Theat. vitæ hum. lit. F. pag. 374. ubi ex Plutarcho tradit, Numam præcepisse diebus festis jurgia, operasque cessare, ut omni strepitu, & cura remotis, homines intentius sacris vacarent. Pareitum tamen est, ut ex Macrobio prædiximus, providè humanis ne-*

cessitatibus, ut eis urgentibus absque crimine posset serviliter operari; necessitas enim legi non subjacet, cap. 2. in fin. de observat. jejunior. quod utique Ecclesia in suis solemnitatibus benignè permittit, cap. 1. 3. & ultimo, de feriis. Hæc de festis diebus Romanorum, de quibus latissime Rosin. d. cap. 3. & seqq. Theat. vitæ hum. lit. F. ex pag. 370. ubi etiam de festis Ægyptiorum, Atheniensium, aliorumque Gentilium.

Ibi: *Verum apud Christianos dies festi dicuntur.*

Qui sint dies festi Christianorum, constat ex D. Thoma 2. 2. q. 122. art. 4. Azor. sup. vers. *Secundò queritur, Theat. vitæ hum. lit. F. pag. 32.* in quorum celebritate quadruplex finis habetur, scilicet Dei cultus, commemoratio beneficii ab eodem accepti, honor Sanctorum & exemplum quod proponitur nobis dum eorum egregias virtutes recolimus. Theat. vitæ hum. pag. 33. Est observandum primævos Ecclesiæ Patres pro viribus intendisse, ut Gentilium festivitates penitus delerentur, quas cum suis ceremoniis in sacras solemnitates sæpe transtulerunt, & dies, quibus superstitiosè idola colebantur, divino cultui consecrarunt, ut Kalendas Januarii: quæ latè prosequitur Card. Baron. Annal. tom. 1. anno 44. ubi Spondan. num. 36. & anno 1. num. 1. & anno 58. n. 38. & 39.

Ad Num. 1.

Sabbatum primum ac præcipuum festum apud Judæos fuit à Deo institutum, ideo Sabbato nefas erat alicui incumbere labori, imò nec ignem accendere, nec cibum coquere. Cornel. à Lapid. sup. Levitic. cap. 23. vers. 2. & 3. Becan. in analogia veter. & novi Testam. cap. 15. de solemnitat. festor. n. 70. cum hæc in aliis festivitibus non prohiberentur, ut iidem observant. Qui dies etiam Ethnicis sacer habebatur. Euseb. lib. 13. de preparat. sic fatur: *Septimam diem non Hebræos tantum, sed omnes ferè, tam Philosophos, quam Poetas sacratiorem esse cognoverunt. Fuit quidem à mundi primordiis Deo benedictus, ac sanctificatus. Genes. c. 2. ubi Cornel. à Lap. adnotavit, & ex tunc fuit sub præcepto ejus diei observatio apud Adamum, pristinosque Patres, ut sentiunt Cornel. à Lapid. ubi proxime, vers. 3. Salian. Annal. tom. 1. anno 1. die 7. num. 3. Theat. vitæ hum. lit. F. pag. 1. & alii. Sed verius est ac receptius, ut ante legem Moyse nullum extiterit præceptum de Sabbatis sanctificandis: quod sustinet Suar. de Religion. tom. 1. lib. 2. cap. 1. n. 3. Azor. sup. d. lib. 1. cap. 1. vers. *Tertio queritur, Lorin. sup. Levitic. cap. 23. in argum. Fagund. in præcep. Eccles. lib. 1. cap. 1. n. 3. Torniell. in Annal. princip. die 7. num. 2. & anno mundi 2545. n. 24.* aiunt enim Deum per benedictionem & sanctificationem diei septimi illum prædestinasse, ut in futurum ab Hebræis sacer haberetur: præceptum tamen eo temporis nullum hominibus injunxit. Cur dies septimus, & non primus, vel alius sanctificari meruerit, docet Cornel. à Lapid. sup. Deuter. cap. 5. vers. *Dico ergo. Qui autem festum Sabbati violabat, lapidibus obruebatur, Num. cap. 15. vers. 32.* Torniell. anno 2548. num. 3.*

Hoc autem præceptum de Sabbato sanctificando palam Hebræis datum est sub tempore exitus ab

ab Ægyptiorum captivitate, Exod. cap. 20. per ea verba: *Memento ut diem Sabbati sanctifices.* Quod alibi etiam inculcatur: de quo textu agitur in cap. Licet, de feriis, Cornel. à Lapid. in dicto cap. 20. & sup. Levit. cap. 23. vers. 2. *Parlador. quotidianar. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 4. ex num. 5. Gregor Lop. in l. 5. tit. 24. part. 7. ubi textus, & alii omnes Theologi prælaudati.* Ex vi hujus præcepti præcisè Hebræi solum tenebantur ab operis & laboribus profanis abstinere, non ad reddendum Deum cultum aliquem externum; nam etsi finis legis foret, ut homines Sabbato sacrificiis, aliisque religiosis actibus vacarent, hoc tamen præcepto illo non continebatur, cum competum sit, finem legis sub illa non comprehendi, nec hanc violari, etsi ille deficiat, ut D. Covar. infra nos docet, ubi notabitur. Ita Suar. sup. num. 5. Cornel. à Lapid. sup. Deut. cap. 5. vers. *Ut sanctifices eum.* Hanc legem de sanctificatione diei septimi ita stricte Judæi exceperunt, ut sæpe Sabbato ab hostibus læcessiti maluerint inermes trucidari, quam rei bellicæ operam dare. Salian. tom. 6. anno 3887. num. 19. & anno seq. num. 24. Sed Machabæorum tempore Matathias populo suavit per hoc minime festum violari, atque ita Sabbato cum hostibus est congressus. Salian. ubi proxime, num. 25. Simile religionis specimen exhibuerunt Gothi sub Alarico; nam cum apud Alpes Paschatis festum agerent, à Romanis prodicione subita impetiti, anabant potius ab hostibus interfici inermes, quam humano sanguine aras sacras polluerent: quare Romanos enixè precabantur, ut pro die illa abstinerent ab armis: quibus renuentibus, ipsi coacti sunt prælium inire, viriliterque dimicantes ex Romanis insignem victoriam reportarunt. Joann. Mag. Goth. Hist. lib. 15. cap. 9. Paul. Diacon. Hist. Miscellan. lib. 13. Jornand. de reb. Goth. cap. 30. Marian. Hist. lib. 4. cap. ult. Spondan. in Epitome Annal. Baron. anno 403. num. 9. De quo videnda etiam quæ Prædicar. cap. 1. num. 22. diximus.

Ibi: *Sabbatum enim apud Hebræos requiem significat.*

7 Sabbatum vox Hebraica, à verbo *Sciabab*, quod significat cessationem. Lorin. in Levitic. cap. 23. vers. 16. §. *Septem*, Theat. vitæ humanæ lit. F. pag. 1. Filliuc. sup. præcep. Decalog. tract. 27. cap. 1. n. 5. tamen alia etymologia hujus verbi Ethnici excogitaverint, ac rationes, quibus septimus dies ita apud omnes solemniter coleretur, ut videre est apud Cornel. à Lapid. sup. Deut. cap. 5. vers. *Quæres quæ fuerit, & Cornucop. de ling. Latin. pag. 429. col. 50.* tradit Sabbatum dici à *Sabe*, quod Hebraicè septem interpretatur: & pag. 637. quod à *Sabba*, quod Arabum lingua mysterium significat, à quibus Hebræi nomen Sabbatum duxerunt.

8 Sabbatum igitur apud Judæos pro requie accipitur, D. August. lib. 3. contra duas epist. Pelagii, cap. 4. Excepit, ait, Sabbati observatio carnali, quæ spirituales sanctificationem, quietemque significat. Suar. sup. num. 2. Cornel. à Lapid. super Levit. cap. 23. vers. 3. & sup. Deut. cap. 5. vers. 12. §. *Quæres quæ fuerit*, Parlador. sup. n. 7. Azor. d. cap. 1. vers. *Quintò queritur*, Lexic. Calvin. verb. *Sabbatum*, Theatrum vitæ humanæ ubi proxime. Quæ requies brutis etiam communis erat. Theatrum vitæ humanæ sup. pag. 2. Nec licuit in obsequium

divinum serviliter operari septima die; nam in constructione Sanctuarii præceptum istud reficatur, ne artifices, alique operarii die Sabbati laborarent, ut observat Salian. tom. 2. anno 2544. n. 579.

Ibi: *Sed & Sabbatum latius accepta dictione.*

Verbum hoc trifariam in sacris Literis usurpatur: primò & stricte pro septima die cuiusque hebdomadæ, quæ divino cultui sacrabatur: secundò pro quovis Judæorum festo: tertio pro tota hebdomada, sumpta denominatione à principali ejus parte. Azor. sup. vers. *Septimò queritur*, Maldon. in Evang. Matth. cap. 28. vers. *In prima Sabbati*, Cornel. à Lapid. in Deut. cap. 5. vers. *Nota Sabbati*, Fagund. d. lib. 1. in princip. Becan. d. cap. 15. n. 70. Lorin. in Levit. cap. 23. vers. 16. §. *Septem*, Theat. vitæ humanæ sup. Sabbatum live in singulari, five in plurali, pro hebdomada accipitur, rejecta quorundam distinctione. Maldon. ubi nuper.

Ibi: *Tamen propria hebdomada constabat ex Sabbato.*

Judæi dies hebdomadis non sicut Gentiles Planetarum nominibus distinxerunt, sed à Sabbato ita numerabant, ut prima Sabbati diceretur dies, quam nos Dominicam nuncupamus, secunda Sabbati dies Luna, & sic de reliquis. Quod adnotant Maldon. Cornel. à Lapid. Azor. Theatrum vitæ hum. Lexic. Calvin. ubi proxime, Torniell. in Annal. princ. die 1. num. 1. Hæc est Sabbati prærogativa, ut ceteri dies ab illo numerentur, sicut etiam ut pro tota hebdomada, ac pro omni festo accipiatur. Cornel. à Lapid. & Lorin. ubi sup. Sed D. Covar. infra, omnes festos dies Sabbata appellari ait, quia verbum *Sabbat*, requiem denotat, quæ etsi non tam exacta, in cunctis tamen festivitibus observabatur.

Ibi: *Eadem ratione dicimus & nunc.*

Usus vocandi ferias primam, secundam, &c. dies septimanæ, incipiendo à Dominica inclusive, pervertitus in Ecclesia fuit, etiam ante B. Sylvestrum, ut apparet ex Tertulliano, aliisque Scriptoribus, qui hunc Pontificem tempore antecesserunt, apud quos feriarum hujusmodi mentio fit. Ideo autem ab antiquis ita nominati dies sunt, tum quia religioni, ac sanctimonie addicti Christiani nullam diem præscriptam habuere ad vacandum Deo, imò diebus cunctis ut festis se divino cultui manciparunt, atque ita septem hebdomadis dies illis feræ erant, unde nomen acciperunt: tum vel maxime, quoniam Christiani, quemadmodum Judæis moris erat Paschalem solemnitatem septem diebus peragere, sic totidem dies celebritati Dominicæ Resurrectionis consecrarunt, quos festos constituerunt, indeque feræ dicebantur propter cessationem ab operis servilibus. Cùmque singulis Dominicis per annum sacra Resurrectio ex instituto Ecclesiæ recoleretur, sicut illi septem dies post Pascha feræ vocabantur, sic in reliquis hebdomadis sex dies feræ nuncupari adinstar Paschalium ceperunt. Ita post Baron. Spondan. in Annal. Epitom. anno 58. num. 34.